
Nad slovami
sv. Izáka Sýrskeho
Homília 46-53

Miron Keruľ-Kmec

Miron Kerul'-Kmec

**Nad slovami
sv. Izáka Sýrskeho**

Homília 46 – 53

2021

© *Miron Keruľ-Kmec*

Nad slovami sv. Izáka Sýrskeho, Homília 46 – 53

Vydal: **FILOKALIA**

Jazyková korektúra:

Mgr. Ingrid Lukáčová

Návrh obálky a grafická úprava

Štefan Keruľ-Kmec ml.

Ikona sv. Izáka Sýrskeho

Miron Keruľ-Kmec ml.

ISBN 978-80-8233-004-8

PREDSLOV

O tom, čo je asketický život, by vedeli povedať mnohí športovci, či umelci. Žiadny pokrok ani v športe ani v umení sa nedosiahne zadarmo. A nie je tomu ináč ani v oblasti duchovných hodnôt. I tu sa vyžaduje istá dávka sebazáporu, askézy. V uvedených oblastiach má askéza podobu dlhých a vytrvalých hodín tréningu a cvičenia. V duchovnej oblasti si askéza vyžaduje podobné úsilie.

Slovo askéza pochádza z gréckeho slova askeo, čo znamená cvičenie sa. Ide teda o istý princíp správania sa o špecifický spôsob života, pre ktorý je charakteristická zdržanlivosť v uspokojovaní potrieb, zriekanie sa blaha s cieľom dosiahnuť morálny alebo náboženský ideál, resp. priblíženie sa k duchovným skúsenostiam.

Askéza sa dá praktizovať vo viacerých formách. Spomeňme niektoré z nich: pôst, práca a duchovný boj.

Pôst je natoľko rozšíreným prostriedkom askézy, že ho možno vidieť takmer vo všetkých náboženstvách. V dejinách Cirkvi nájdeme až hrdinské podoby pôstu, ktoré pre svoju prísnosť a radikálnosť presahovali skúsenosti bežných ľudí. Ich cieľom však nebolo vylepšenie fyzických proporcií či posilnenie vôľových vlastností, ale išlo jednoznačne o duchovné dobrá. Pôst podobne ako každé zriekanie a ako každé umŕtvovanie vo všeobecnosti dvíha ducha, vedie akoby na zlatých krídlach k nebu a umožňuje Duchu Svätému, aby poskytol svoje milosti. Pôst chráni čistotu nášho života a usmerňuje k hodnotám ducha a privádza k čnosti lásky.

Druhou formou askézy pri ktorej sa zastavíme je práca. Práca vo svojom duchovnom rozmere bola považovaná za účasť na Božom stvoriteľskom diele. Mnohé osobnosti duchovného života boli presvedčené, že svojou prácou majú účasť a istým spôsobom pokračujú v stvoriteľskom diele Boha. A pre toto sa podľa nich oplatilo namáhať. Vonkajšia práca ich mala viesť aj k vnútornej práci na sebe, ktorá spočívala v namáhavom a pravidelnom cvičení na získaní čnosti.

Tretím veľmi dôležitým spôsobom askézy je duchovný boj. Duchovná tradícia prirovnáva askézu k boju proti nepriateľom duše. Predovšetkým duchovné osoby sa vždy považovali za ľudí, ktorí poznajú stratégiu boja proti duchovným mocnostiam zla. Tento zápas sa odohráva na dvoch úrovniach. Vnútornej i vonkajšej. Tou prvou je naše vlastné vnútro, kde sa odohráva zápas medzi čnosťami a nerestami. Tou druhou oblasťou je vonkajší svet so svojimi nebezpečenstvami. Podľa duchovných autorov sa vo všetkých zápasoch v konečnom dôsledku jedná o boj zameraný proti Božej láske a proti modlitbe.

Potom čo sme si predstavili v krátkosti čo vlastne askéza je, sa teraz môžeme venovať jednému z najväčších askétov a mystikov sýrskej tradície a to sv. Izákovi Sýrskemu.

Svätý Izák Sýrsky patri k najväčším mystikom a askétom kresťanského východu vôbec. Stal sa duchovným vodcom a príkladom mnohých v celej histórii Cirkvi, jeho diela mali veľký vplyv na sýrsku a grécku mystiku neskoršej doby, stal sa duchovným návodom pre ruské ba dokonca i egyptské mníšstvo. Jeho asketické dielo, preložené do mnohých jazykov, dodnes oslovuje a má čo ponúknuť aj dnešnému modernému človeku, preto patrí k veľmi vyhľadávaným otcom východnej spirituality najmä v pravoslávnom svete. V katolíckej Cirkvi sa priznám, nie je veľmi známy a preto sa teším, že toto dielo otca Mirona Kerul'-Kmeča, v jeho ďalšej časti *Nad slovami sv. Izáka Sýrskeho – Homília 46-53*, ktorá pozostáva z prekladu, meditácie a komentára ku jeho 8 homíliám, ponúkne čitateľovi nielen duchovné reflexie ale predovšetkým konkrétnu asketickú skúsenosť tohto velikána duchovného života Východu.

Svätý Izák Sýrsky napísal toto svoje dielo na sklonku svojho života. Potom čo na sebe osobne zažil skúsenosť so živým Bohom cez mnohé životné situácie, keď prešiel cez more svojho pokojného i búrlivého života sa chcel podeliť o túto svoju životnú veľmi cennú skúsenosť. Potom čo v pôste, sebazápore, práci a duchovnom zápa-

se zakúsil prítomnosť živého Boha, keď sa cez ticho naučil hovoriť jazykom neba, nás pozýva nastúpiť na túto duchovnú cestu s ním.

Niekoľko sa môže pýtať, ako môže mystik, ktorý sa zriekol tohto sveta, odišiel do ústrania niekde do púšte či do hôr, ďaleko od ľudí, poradiť, nasmerovať, povzbudiť či jednoducho rozumieť môjmu problému, mne žijúcemu vo svete, ktorý sa potrebujem každý deň vyrovnávať a borieť so svetskými trápeniami a starosťami? Áno, je pravdou, že títo ľudia odchádzali zo sveta, aby mohli žiť intímny život s Bohom. No aj napriek tomu nás história Cirkvi učí, že práve títo ľudia sa stali záujmom vyhľadávania po celé stáročia, zdrojom požehnaní, hlbokých duchovných rád a povzbudení pre mnohých zo sveta, ktorí sa utiekali k týmto duchovným otcom a im otvárali svoj život, rozprávali o svojich problémoch a tu nachádzali stratení pokoj. Túžba po Bohu, ten ustavičný hlad po jeho slove, nie je vecou iba zasvätených osôb, ale každého človeka, ktorý túži byť nasýtený a nájsť pokoj pre svoju dušu. Preto tým najlepším poradcom či pomocníkom môže byť ten, kto sám na sebe zažil Božiu prítomnosť a má osobnú skúsenosť s Ním. V tejto perspektíve sa ponorme do čítania týchto cenných rád a poznatkov a nasmerujme svoje životy na túto duchovnú cestu a skúsenosť, ktorú nám sv. Izák z Ninive ponúka.

Archimandrita Jaroslav Lajčiak

HOMÍLIA 46

Viera je bránou k tajomstvám

Svätý Izák Sýrsky začína ďalšiu homíliu slovami: „*Viera je bránou k tajomstvám.*“ V asketickej literatúre sa často stretávame s podobnými výrokmi. Čo sú to tie tajomstvá, o ktorých svätí hovoria? Majú tým na mysli záležitosti duchovného sveta, ktoré spoznávame skrze vieru. Ak sa viera prehľbuje, tým sa prehľbuje aj poznávanie týchto duchovných záležitostí.

Svätý Izák Sýrsky hovorí, že tak ako máme dve telesné oči, tak máme aj dve oči duše. Jedným spoznávame Božiu slávu v jeho múdrosti, moci, prozreteľnosti a vlády nad našim životom. S druhým – ktorým je kontemplácia – spoznávame slávu jeho svätej prirodzenosti. Záleží však na nás, či sa usilujeme o čistotu tohto duchovného zraku, pretože naše vášne dávajú pred neho mnoho závojov, cez ktoré nemôže vidieť Božiu slávu. Naše asketické úsilie o čnostný život odstraňuje jeden závoj za druhým a zakaždým čoraz zreteľnejšie začíname vnímať veľkosť Božej slávy.

Pripomenulo mi to jedného otca, ktorý prišiel požiadať o krst pre svoje novonarodené dieťa. Keď som sa s ním rozprával, tak bolo zrejmé, že má dobré katechizmové poznanie o tejto sviatosti. Ale až o pár rokov neskôr, keď pod vplyvom životných okolností sa rozhodol k hlbšiemu duchovnému životu, sám sa v našom rozhovore obvinil, že vnímal túto sviatosť príliš formálnym spôsobom.

Nasledovanie rád k prehľbovaniu duchovného života vedie k odkrývaniu tajomstiev. Stále plnšie začíname vnímať veľkosť a slávu nášho Boha ako aj veľkosť daru spásy, ktorý nám chce darovať. Viera nám otvára bránu k týmto tajomstvám. Táto otvorená brána je však iba pozvaním k spoznaniu týchto tajomstiev. Ak pred ňou ostaneme stáť a nevstúpime dnu, tieto tajomstvá ostanú pre nás zahalené.

Pokánie je brána k milosrdenstvu

Svätí otcovia pokánie často prirovnávajú k druhému krstu. Svätý Izák Sýrsky mieni to isté, keď o pokání hovorí ako o druhom obnovení človeka Bohom. Hovorí: *„To, čo sme dostali ako záloh krstom, prijímame ako dar prostriedkami pokánia. Pokánie je bránou k milosrdenstvu, ktorá sa otvára tým, ktorí ju hľadajú. Touto bránou vstupujeme do Božieho milosrdenstva a mimo tohto vchodu nenájdeme milosrdenstvo.“*

Uznanie svojho padnutého stavu a hnutie srdca, ktoré smeruje človeka naspäť k Bohu, je podstatou pokánia. Všetky asketické prostriedky, ktoré nám svätí otcovia predstavujú, smerujú k pokániu. Niekedy môžeme mať dojem, že sa až príliš sústreďujú na asketický život a jeho detaily a už menej na veľkosť Božej milosti. Pri pozornejšom čítaní však tento dojem pomínie. Svätí otcovia nás iba chcú priviesť k bráne Božieho milosrdenstva, za ktorou leží oceán milosrdenstva. Sú dobrými sprievodcami, ktorí ukazujú na cestu, ale človek musí sám urobiť rozhodnutie vstať zo svojho padnutého stavu, poraziť ego, ktoré ho núti zotrvať v hriešnom stave, začať cestu k tomuto oceánu milosti.

Svätý Izák Sýrsky hovorí: *„Pokánie je druhou milosťou a je zrodené v srdci vierou a bážňou. Bázeň je rodičovskou palicou, ktorá usmerňuje našu cestu, kým nedosiahneme duchovný raj dobrých vecí; keď ho nadobudneme, opúšťa nás a vracia sa späť.“*

Asketický život, ktorý je nevyhnutnou súčasťou skutočného pokánia, je tiež ovocím milosti, ktorá vzbudila v srdci človeka vieru a bázeň. Je to viditeľný prejav slobodného rozhodnutia nastúpiť na cestu, ku ktorej bol človek povoláný.

Potrebuje konat' pokánie

Keď počúvame poučenie svätého Izáka Sýrskeho, že pokánie je bránou k Božiemu milosrdenstvu, celkom určite mu neprotirečíme.

Na druhej strane sme toto poučenie mohli vnímať ako oviatie dychom starobylého náboženského zmýšľania, ktoré je už prekonané dnešnou dobou. Je veľa dôvodov pre prítomnosť tohto pocitu. V poslednej dobe sa začína stále častejšie pripomínať ten, ktorý je tak trochu kritikou rôznych pastoračných aktivít Cirkvi za posledné polstoročie. Veľmi trefne to vystihuje poznámka, ktorá zaznela na jednej konferencii o evanjelizácii: „Cirkev v posledných desaťročiach išla tak v ústrety človeku, že sa až príliš vzdialila od Boha.“

Spomínam si na svedectvo kňaza, ktorý vztiahol tento výrok na seba samotného. Ako mladý kňaz, plný zápalu, usiloval sa zaujať mládež a pritiahnuť ich ku Kristovi. Trávil s nimi veľa času, snažil sa im porozumieť a prispôbiť. Jedného dňa však ním hlboko otriasla otázka, ktorú dostal od jedného z tých mladých: „Otče, prečo sa tak snažíte, aby ste boli taký, ako sme my? Nemalo by to byť skôr naopak? Nemali by ste sa skôr snažiť, aby sme sa my stali takými, ako ste vy?“ Dlhو sa nemohol spamätať z tejto otázky, ktorá spochybnila celé jeho pastoračné úsilie. No táto kríza sa neskôr stala požehnaním pre jeho budúcu pastoračnú prácu. Na konci svojho svedectva povedal: „Vo svojej pýche sme odmietli osvedčenú múdrosť zhromaždenú svätými a dali sa viesť falošným nadšením, že sme objavili ľahšiu, pohodlnejšiu a príjemnejšiu cestu k Bohu. Zabudli sme, že zákonitosti duchovného života sú dané Bohom, a preto sú nemenné. Potrebujeme preto konať pokánie za toto poblúdenie a nanovo si osvojiť múdrosť duchovného života tých, ktorí nás už predišli do neba.“

Myslím si, že toto svedectvo dostatočne vysvetľuje mnohé krízy, ktoré spoznáваме v živote súčasnej Cirkvi. Nie je ani dobré ani užitočné ich rozoberať do detailov. To, čo je však nevyhnutné, nám povedal spomínaný kňaz: „Potrebujeme konať pokánie za naše poblúdenia a nanovo si osvojiť múdrosť duchovného života tých, ktorí nás už predišli do neba.“

Raj je Božia láska

Aj keď sa pozeráme na nebo ako na cieľ svojho pozemského života, predsa ho vnímame ako relatívne vzdialený moment v budúcnosti. Svätí otcovia sa nestotožňujú s takýmto vnímaním. Hovoria, že nebo začína svojím spôsobom už tu na zemi.

Svätý Izák Sýrsky to vysvetľuje slovami: *„Raj je Božia láska, v ktorej je potešenie všetkej blaženosti a kde svätý Pavol ochutnal trošku z nadprirodzeného jedla. Keď ochutnal zo stromu života, zvolal: ‚Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo, ani do ľudského srdca nevystúpilo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú‘ (1Kor 2, 9). Adam bol vykázaný od tohto stromu skrze radu diabla.“*

Svätý Izák Sýrsky nám hovorí, že začíname žiť rajským životom, keď vstúpime do Božej lásky. Na toto tvrdenie sa pozeráme s podozrením, pretože nemáme podobnú skúsenosť, akú mal svätý apoštol Pavol alebo iní svätí. Táto podozrievavosť sa rodí z príliš minimalistického prístupu k našej viere a z prílišnej istoty, že sme vstúpili do Božej lásky. Svätí otcovia však dávajú oveľa vyššiu latku. Svätý Ignác Brjančaninov ich učenie zhrňa takto: *„Láska k Bohu je darom od Boha človeku, ktorý sa pripravil na prijatie tohto daru skrze čistotu srdca, mysle a tela. Bohatosť tohto daru korešponduje s úrovňou pripravenosti, pretože Pán je spravodlivý vo svojom milosrdenstve.“*

Čistota srdca, mysle a tela – to sú podmienky na prijatie daru Božej lásky, teda vstupu rajskeho života. Pokiaľ nám v niektorých oblastiach života ešte vládnu hriechne vášne, zdieľame stav Adama, ktorý bol vykázaný od stromu života.

Nie je preto múdre pozerat' na slová svätých s podozrením, že hovoria o nereálnych veciach. Skôr je potrebné nadchnúť sa ich príkladom, s vierou a nádejou sa rozhodnúť pre duchovný zápas, aby sme boli aj my pripravení prijať tento dar Božej lásky.

Jesť chlieb potu

Raj svätý Izák Sýrsky opisuje slovami, že „*je to Božia láska, v ktorej je potešenie všetkej blaženosti*“ a pridáva k tomu obraz jedenia zo stromu života. Pripomína skúsenosť svätého Pavla, ktorý zakúsil chuť tohto nadprirodzeného pokrmu. Uvedomuje si však, že táto jeho skúsenosť ako podobná skúsenosť mnohých svätých, môže byť vzdialená mnohým kresťanom, aj keď sa úprimne usilujú o život v Bohu. Predpokladá, že to môže vzbudiť v mysli jeho čitateľov mnoho otázok, preto hneď na ne odpovedá nasledujúcim vysvetlením.

„Strom života je Božia láska, od ktorej Adam odpadol, a preto už viac nevidel radosť, musel pracovať v krajine trňov. Tí, ktorí boli zbavení Božej lásky, aj keď kráčajú cestou spravodlivosti, jedia vo svojich námahách chlieb potu, ktorý bol prikázaný jesť prvému človekovi po jeho páde. Kým nenájdeme lásku, naša námaha je v krajine trňov a uprostred trňov rozsievame a žneme; a hoci naše zrno je zrnom spravodlivosti, v každú hodinu sme zraňovaní trnami a hoci sa usilujeme o spravodlivosť, žijeme v pote nášho obočia.“

Jeho slová, aj keď vyjadrené tak trochu poetickým spôsobom, dávajú odpoveď na naše otázky. Svätý Izák Sýrsky hovorí, že aj keď sa usilujeme o spravodlivý, teda svätý život, predsa v nás ostáva náklonnosť k hriechu, k vzdoru voči Bohu. Premáhanie tejto náklonnosti je namáhavou prácou, ktorú nazýva požívaním chleba potu. Navyše sme neustále zraňovaní trnami tejto zeme vyhnanstva, aj keď sa usilujeme rozsievať zrno spravodlivosti.

Táto námaha života trvá, kým nenájdeme lásku. Myslí tým prijatie daru lásky k Bohu. Tento dar je daný tým, ktorí sa pre neho pripravili očistením srdca, mysle i tela.

Keď nám svätý Izák Sýrsky opisuje duchovné výšiny, nechce nás priviesť k malomyseľnosti nad našou slabosťou. Opak je pravdou. Chce nás tým povzbudiť, aby sme vytrvali v kráčaní v spravodlivosti v tejto krajine trňov, aby sme si cenili pot „nášho obočia“ pri rozsieva-

ní dobrého zrna, pretože nás to pomaly vedie k stromu života, k Božej láske, v ktorej je potešenie všetkej blaženosti.

Nebeský Chlieb nás robí silnými

Keď sa usilujeme dodržiavať evanjeliové prikázania a naplňovať Božiu vôľu, vnímame silný odpor našej padnutej prirodzenosti. Vášne, ktoré sa usalašili v našom srdci, sa domáhajú naplnenia vlastných túžob a potešení. Premáhanie toho odporu, odmietanie požiadaviek vášní svätý Izák Sýrsky prirovnáva k siatiu uprostred trňov a požívaní chleba potu. Dáva nám však nádej na úľavu v tomto duchovnom zápase.

„Keď nájdeme lásku, požívame nebeský chlieb, ktorý nás robí silnými bez práce a námahy. Tým nebeským chlebom je Kristus, ktorý zostúpil z neba a dal život svetu. Tento chlieb je potravou anjelov.“

Svätý Izák Sýrsky hovorí o Eucharistii, ktorá transformuje celého človeka, zbožšťuje ho a dáva mu úľavu v jeho duchovných zápasoch. Aj keď dôverujeme jeho slovám, predsa s úprimnosťou vyznávame, že necítíme toto ovocie Eucharistie. Svätí učitelia duchovného života by nám na toto vyznanie povedali, že je výsledkom malej viery a ľahostajnosti. Nemôžeme naplno prijať milosť, kým dovoľujeme svojmu egu náklonnosť k hriechu a uhasíme nadšenie, ktoré nás volá podriaďiť všetko Kristovi.

V jednej homílii, ktorá sa dotýkala tohto problému, zazneli slová: „Hovoríš, že necítiš silu Eucharistie? Tak sa spýtaj sám seba, kedy si sa naposledy dobre vyspovedal. Spýtaj sa, či si skutočne urobil a nasledoval predsavzatie už nehrešiť a chrániť sa každej príležitosti k hriechu. Spýtaj sa, ako si sa pripravil na prijatie Eucharistie. Modlil si sa? Postil si sa? Odsúdil si sa za všetky nepravosti? Nadobudol si skrúšené srdce plné ľútosti? Ak nie, potom ako môžeš očakávať vnímanie sily Eucharistie?“

Aj keď ten kňaz nevymenoval všetky znaky správneho stavu srdca pre hodné prijatie Eucharistie, predsa nám naznačil cestu, ktorá vedie k naplneniu poučenia svätého Izáka Sýrskeho.